

## Öğretmenlerde Empatik Beceriler Üzerine Bir Araştırma \*

Mehmet DEMİRHAN<sup>a</sup>



Yahya ŞAHİN<sup>b</sup>



Ufuk ŞAHİN<sup>c</sup>



<sup>a</sup> Öğretmen, MEB, Malatya

<sup>b</sup> Dr., Fırat Üniversitesi, Elazığ

<sup>c</sup> Öğretmen, MEB, Malatya

### Özet

Bu araştırmanın amacı, öğretmenlerin empatik eğilimlerini ölçmek ve empati düzeylerini çeşitli değişkenler açısından incelemektir. Araştırmanın örneklemini, farklı öğretim kademelerinde çalışan 118 (64'ü kadın, 54'ü erkek) öğretmen oluşturmaktadır. Bu çalışmada, veri toplama araçları olarak “empatik eğilim ölçeği” ve araştırmacı tarafından geliştirilen “Kişisel Bilgi Formu” kullanılmıştır. Araştırma bulgularına göre; öğretmenlerin empatik düzeylerinin orta düzeyde olduğu, cinsiyet ve kıdem değişkenleri açısından bir farklılığın olmadığı görülmüştür. Öğretim kademesi açısından bakıldığında ilkökul öğretmenlerinin empati düzeylerinin lise öğretmenlerinin empati düzeylerinden anlamlı derecede yüksek olduğu görülmüştür. Elde edilen bulgular ilgili literatür ile birlikte tartışılmıştır.

**Anahtar Kelimeler:** Empati, öğretmen, okul

### Type / Tür:

Research / Araştırma

### Received / Geliş Tarihi:

24 Ocak 2023

### Accepted / Kabul Tarihi:

28 Nisan 2023

### Page numbers / Sayfa no:

1-13

### Citation Information /Atf bilgisi:

Demirhan, M., Şahin, Y. ve Şahin, U. (2023). Öğretmenlerde empatik beceriler üzerine bir araştırma. *Harran Maarif Dergisi*, 8 (1), 1-13. doi: 10.22596/hej.1241731

**Sorumlu yazar:** Yahya ŞAHİN **e-posta:** yahya.sahin@firat.edu.tr

\* Bu makale 28.12. 2022 tarihinde Kayseri’de düzenlenen 3.Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Kongresinde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

## A Study on Empathic Skills in Teachers

### Abstract

The purpose of this research is to measure teachers' empathic tendencies and to examine their empathy levels in terms of various variables. The sample of the study consists of 118 (64 female, 54 male) teachers working at different education levels. In this study, "Empathic Tendency Scale" and "Personal Information Form" developed by the researcher were used as data collection tools. According to the research findings; It was seen that the empathic levels of the teachers were moderate, and there was no difference in terms of gender and seniority variables. In terms of teaching level, it was seen that the empathy levels of primary school teachers were significantly higher than the empathy levels of high school teachers. The findings were discussed together with the relevant literature

**Key Words:** Empathy, teacher, school

### Giriş

Okullar bir ülkedeki en değerli kurumlar olarak kabul edilebilir. Öğretmenler ise, okullardaki en değerli öğelerden biridir. Öyle ki, öğretmenlerin diğer bütün kurumların işleyişine önemli etkileri ve katkıları vardır (Korkmaz, 2008). Yeni nesillere rehberlik eden öğretmenler bireylerin sosyalleşebilmesinde, nitelikli/vasıflı insan gücünün yetişmesinde, insanların toplumsal hayata hazırlanmasında çok önemli roller üstlenmiştir (Özden, 1999).

Empati günlük hayatta diğer insanlar ile kurduğumuz ilişki ve etkileşimde vazgeçemeyeceğimiz öğelerden biridir. Ersoy ve Köşger (2016) empatiyi, bir bireyin karşısındaki kişinin yerine kendini koyması, onun bakış açısı ile olaylara bakması, fikir ve duygularını doğru şekilde anlayıp hissederek bu durumu ona aktarması şeklinde tanımlamışlardır. Empati ilkelerine dikkat edilerek kurulan iletişimin daha verimli/sağlıklı olacağı söylenebilir (Yalçın, 2011). İletişimin çok yoğun olduğu ve kesintisiz devam ettiği günümüzde empati kavramı gerek bireysel gerek kurumsal düzeyde insan ilişkilerinin vazgeçil(e)mez bir öğesi olarak kabul edilebilir. Empatik eğilimleri yüksek ve gelişkin bireyler, ikili ilişkilerde daha fazla başarılı olurlar ve karşılaştıkları problemlere daha doğru ve hızlı çözüm üretebilirler. Bu açıdan empatik eğilimleri yüksek öğretmenler, öğrencilerine, kurumlarına ve kendilerine büyük fayda sağlayabilirler (Uygar, 2021).

Empati genellikle eğitim sürecinin katılımcıları arasında öğretmenlerin yeterli iletişimini sağlayan çok önemli bir özelliği olarak belirtilir (Stojiljkovic, Djigic, ve Zlatkovic, 2012). Bu açıdan öğretmenlik mesleği, diğer meslek grupları ile mukayese edildiğinde empatik duygunun daha fazla önem teşkil ettiği bir meslek grubu olarak görülebilir. Çünkü öğretmenliğin en önemli rollerinden öğrencilerle empatik ilişkiler kurup onların özgün dünyalarına girmek; güvenli, pozitif bir sınıf ortamı oluşturmaktır. Empatik becerileri gelişmiş öğretmenler öğrenciler ile daha iyi etkileşim kurarak öğrencilerin derslere karşı ilgisini artırabilir (Tatar, 2013). Eğitimin bir etkileşim/iletişim süreci olduğu düşünüldüğünde eğitimcilerin empati becerisinin yüksek düzeyde olması beklenir (Yalçın, 2011). Çünkü eğitimciler öğrencilere empatik davrandıklarında onların ihtiyaçlarını da daha kolay belirleyebilirler (Canbulat vd., 2015).

Gerek çevrimiçi gerek sınıf ortamında yapılan eğitim-öğretimin önemli bir kısmı öğrencilerle etkileşim kurmayı ve onlara yanıt vermeyi içerir (Jordan, ve Schwartz, 2018). Bu açıdan empati, çocuklarla çalışmak ve ailelerle ortaklık kurmak için öğretmenler için gerekli bir beceri ve özelliktir (Peck, Maude, ve Brotherson, 2015). Günümüzde başkaları tarafından anlaşılılmamak ve anlaşılmadığını düşünmek iletişimdeki önemli problemlerden birisidir. Anlaşıldığını fark eden birey huzur duyar ve rahatlar. İnsanların birbirlerini daha doğru, daha iyi anlayıp mutlu olabilmeleri için empatinin öğretilmesi gereklidir (Okvuran, 1994). Unutulmamalıdır ki, empatik beceri tüm bireylerde olması gereken bir niteliktir (Genç ve Kalafat, 2008).

Empatinin hem duygusal hem bilişsel unsurlardan oluştuğu ve bu iki öğenin birbiri ile etkileşim içerisinde olduğu kabul gören bir görüştür (Siyez ve Kaya, 2011). Bilişsel boyutunu kavrama, algı ve düşünce yetenekleri oluşturmaktadır. Bu boyut empati için gereklidir fakat yeterli değildir. Empatinin duygusal boyutun da ise başkalarının hissettiklerini anlama ve o hisse karşılık uygun tepki verebilme vardır. Empatinin bilişsel ve duygusal boyutlarının yüksek olması durumunda birey istenilen düzeyde ilişki ve etkileşim kurabilir ve farkındalık düzeyi artar (Yılmaz ve Akyel, 2008).

Psikolojik ilke ve metotların birçok alanda hızla etkisini arttırdığı bir dönemde öğrenci-öğretmen etkileşiminin/iletişiminin yoğun şekilde yaşandığı okulların bu bilimsel dayanaktan mahrum kalması düşünülemez. Günümüzde öğretmen ve öğrenci gibi ikili iletişim hatta çoklu etkileşim ve iletişim ortamında empatik davranışlar ciddi manada önemsenmeye başlanmıştır (Aydın, 2009). Öğrencilerde empatinin gelişmesi için eğitim-öğretim ortamında okul kültürü, sınıf iklimi, öğretmen davranışları ve arkadaş çevresi gibi birçok unsur etkilidir. Bu unsurlardan biri de öğrenciliğinin ilk yıllarında çocukların yaşamlarına model olarak kabul ettikleri öğretmen davranış ve tutumlarıdır (Onay, Egüz ve Ünal, 2015). İletişim sürecinde

mesajı/iletiyi karşıya gönderen kişi olarak öğretmen, bu süreci empatik tepkileri ile güçlendirdiğinde karşı taraf üzerindeki etkisini artırabilir (Uğurlu, 2013). Öğretmenlerin öğrencilerini anlaması ve sevmesi gerektiği düşünüldüğünde, empati kurmalarının bir zorunluluk olduğu açıktır. Bu bağlamda öğretmenlerin gerek öğrenme gerek öğretme boyutundaki etkileşim ve iletişimlerinde empati kurma ve ondan faydalanma mecburiyetleri bulunmaktadır (Koçak ve Önen, 2013). Bu açıdan öğretmeni tarafından doğru anlaşıldığını hisseden bir öğrenci önemsendiğini, ona değer verildiğini ve güvenildiğini düşünür. Fikirlerini daha özgür ve rahat ifade edebilir, öğretmenine çekinmeden sorular sorabilir geri dönütler alabilir.

Toplumsal hayatın tüm alanlarında olduğu gibi eğitim- öğretim alanında da empatik tutum ve davranışların büyük bir önem teşkil etmesi, öğretmenlerin empatik tutumlarını ve bu tutumları etkileyen etmenlerin belirlenmesini zorunlu kılmıştır. Çünkü öğretmenlerin empatik tutum düzeylerinin tespit edilmesi, hangi değişkenlere göre farklılaştığının belirlenmesi ve empatik tutumlarını olumsuz yönde etkileyen faktörlerin ortadan kaldırılması öğrenci-öğretmen etkileşiminin artırılması için oldukça önemlidir. Bu nedenle yapılan bu araştırmada ilkokul, ortaokul ve liselerde görev yapan öğretmenlerin empatik tutumlarının bazı demografik değişkenlere göre incelenmesi amaçlanmıştır.

## **Yöntem**

### **Araştırma Modeli**

Bu araştırma empatik eğilim ölçeği ile ilkokul, ortaokul ve lise öğretmenlerinin empatik eğilimlerini ölçmek amacı ile yapılan tarama türünde betimsel bir çalışmadır. Betimsel çalışmalar bir olgu veya olayın ne olduğunun açıklanması, belirlenmeye çalışılması olarak tanımlanabilir (Punch, 2005).Tarama modeliyle evrene ilişkin genel bir yargıya ulaşmak için evrenin tamamı veya ondan alınacak örneklem üzerinde çalışma yapılır (Karasar, 2007). Tarama modelinde araştırmaya konu olan birey, nesne veya olay kendi koşulları çerçevesinde olduğu gibi tanımlanıp açıklanmaya çalışılır (Karasar, 2009).

Veriler ölçek yardımı ile toplanmıştır. İstatistiksel olarak değerlendirilen çalışma sonucu yapılan ölçümler sayısal olarak ifade edilmiştir. Ölçüm sonuçları tablolarla ifade edilmiştir.

### **Araştırmanın Evreni ve örneklemi**

Bu araştırmanın evrenini 2020-2021 eğitim öğretim yılında, Malatya ilinin Battalgazi ve Yeşilyurt ilçelerindeki okullarda görev yapan öğretmenler oluşturmaktadır.

Bu araştırmanın örnekleme, olasılığa dayalı olan örneklemelerden basit tesadüfi örnekleme yöntemi ile seçilmiştir. Malatya ili Battalgazi ve Yeşilyurt İlçesi devlet-özel okullarında görev yapmakta olan 118 öğretmen araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Katılımcılara ait demografik bilgiler tablo 1’de verilmiştir.

**Tablo 1.** Öğretmenlerin Demografik Özellikleri

	Gruplar	N	%
Cinsiyet	Kadın	64	54,23
	Erkek	54	45,76
	Toplam	118	100
Kıdem	1-10 yıl arası	33	28
	10-20 yıl arası	42	35,6
	20 yıl üstü	43	36,4
	Toplam	118	100
Okul Kademesi	İlkokul-Okul Öncesi	49	41,5
	Ortaokul	19	16
	Lise	50	42,5
	Toplam	118	100

Bu çalışmaya 64 kadın, 54 erkek toplam 118 öğretmen katılmıştır. Katılan öğretmenlerden kırk dokuz öğretmen ilkokul kademesinde, on dokuz öğretmen ortaokul kademesinde ve elli öğretmen ise lise kademesinde öğretmenlik yapmaktadır. Çalışmaya katılan öğretmenlerden otuz üç öğretmen 1-10 yıl aralığında, kırk iki öğretmen 10-20 yıl aralığında ve kırk üç öğretmen ise 20 ve üstü yıllarda öğretmenlik mesleğini sürdürmektedir.

### Veri Toplama Aracı

Araştırmada Dökmen (1990) tarafından geliştirilen “Empatik Eğilim Ölçeği” kullanılmıştır. EEÖ, bireylerin günlük yaşamlarındaki empati kurma potansiyellerini ölçmek için kullanılan bir ölçektir. 20 maddeden oluşan empatik eğilim ölçeği 5’li likert tipi bir ölçektir. Bu ölçekte en yüksek puan 100 olup, en düşük puan ise 20’dir. Yüksek puan empatik eğilimin yüksek olduğunu, düşük puan ise empati düzeyinin düşük olduğunu göstermektedir (Dökmen, 1988). Empatik Eğilim Ölçeği, Dökmen (1988) tarafından 70 kişiden oluşan öğrenci grubuna ölçeğin tekrarı yöntemi kullanılarak üç hafta arayla iki defa uygulanmıştır. Bu uygulamadan elde edilmiş olan ölçeğin güvenilirliği 0.82’dir. Ölçeğin bu araştırma grubu için Cronbach Alfa ile hesaplanan güvenilirlik katsayısı 0.85 olarak bulunmuştur. 20 maddelik bu ölçekte bazı maddeler bireylerin evet deme eğilimini önlemek amacı ters madde şeklinde

yazılmıştır . Maddeler 1’den 5’e kadar derecelendirilmiş olup bireylerin ne derecede maddeye katılıp katılmadığını ölçmeye yaramaktadır.

### Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde öğretmenlerin empatik eğilim düzeylerine ve empatinin çeşitli değişkenlere göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Araştırma kapsamında uygulanan empatik eğilim ölçeğine ilişkin frekans, ortalama ve standart sapma değerleri tablo 2’ de verilmiştir.

**Tablo 2.** Empatik Eğilim Ölçeğindeki İfadelerin Frekans, Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

İfadeler	f	Beni tamamen tanımlıyor	Beni oldukça tanımlıyor	Beni kısmen tanımlıyor	Beni çok az tanımlıyor	Hiç tanımlamıyor	$\bar{x}$	Ss
1. Bana dertlerini anlatanlar yanımdan ferahlayarak ayrılır.	f	13	35	53	11	6	3.32	0.96
2.Çevrede çok sevilen bir insanım.	f	8	43	50	9	6	3.32	0.90
3.Çok sayıda dostum var.	f	23	27	31	29	8	3.23	1.21
4.Başkalarının problemleri beni kendi problemlerim kadar ilgilendirir.	f	17	38	36	17	10	3.29	1.14
5. İnsanların çoğu bencildir.	f	10	31	37	22	17	2.95	1.17
6.Film seyredirken bazen gözlerim yaşarır.	f	24	31	32	23	8	3.33	1.19
7.Düşüncelerimibaşkalarına iletmekte zorluk çektiğim olur.	f	42	33	29	12	2	3.85	1.07
8.İnsanların film izlerken ağlaması tuhafıma gider.	f	78	27	5	6	2	4.46	0.92
9.Genellikle keyfim yerindedir.	f	9	35	51	18	5	3.21	0.94
10.Televizyondaki filmler mutlu sonla bittiğinde rahatlarım.	f	25	40	31	9	13	3.46	1.22
11.Duygularımı başkalarına iletmekte güçlük çekerim.	f	54	30	17	10	7	3.96	1.21
12.Birisiyle tartışırken dikkatim ara sıra onun dediklerinden fazla vereceğim cevap üzerinde yoğunlaşır.	f	23	33	40	17	4	3.45	1.06
13.Genellikle hayatımdan memnunum.	f	15	42	42	13	6	3.39	1.01
14.Genellikle insanlara güvenirim.	f	10	35	41	19	13	3.08	1.11
15.Sıklıkla kendimi yalnız hissederim.	f	35	37	28	10	8	3.68	1.18
16.Girişken bir insanım.	f	16	24	41	26	11	3.06	1.16
17. Bir yakınımla derdimi paylaşmak beni rahatlatır.	f	19	28	45	15	11	3.24	1.15
18.İnsanlar beni tam olarak anlayamıyorlar.	f	22	42	34	18	1	3.55	0.99
19.Yakınlarım sık sık bana derdini anlatır.	f	14	35	42	19	7	3.25	1.05
20.Sinirli bir insanım.	f	29	34	33	21	1	3.58	1.07

Öğretmenlerin empatik eğilim ölçeğine verdikleri cevaplar incelendiğinde “insanların film izlerken ağlaması tuhafıma gider” ifadesi ( $\bar{x}=4.46$ ) ortalama ile en yüksek ortalamaya sahip iken “insanların çoğu bencildir” ifadesinin ( $\bar{x}=2.95$ ) ortalama ile en düşük ortalamaya sahip olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin tüm ifadelere verdikleri cevaplar incelendiğinde ( $\bar{x}=68.77$ ) ortalama ile empatik eğilimlerinin orta düzeyde olduğu görülmektedir.

**Tablo 3.** Öğretmenlerin Cinsiyete Göre Empatik Eğilim Düzeyleri

	Cinsiyet	N	$\bar{x}$	Ss	T	p
Empati	Kadın	64	70,26	10,33	1.70	0.091
	Erkek	54	67,01	10,26		

Öğretmenlerin cinsiyetlerine göre empatik eğilim düzeyleri arasında farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan bağımsız örneklem t testi sonucunda erkek öğretmenlerin empatik eğilim beceri düzeylerinin kadın öğretmenlerden daha düşük olduğu fakat gruplar arasındaki bu farkın anlamlı düzeyde olmadığı ( $p>0.05$ ) görülmüştür (Tablo 3).

**Tablo 4.** Öğretmenlerin Empatik Eğilim Düzeylerinin Mesleki Kıdem Değişkenine Göre Karşılaştırılması

<i>f, <math>\bar{x}</math> ve ss Değerleri</i>					<i>ANOVA Sonuçları</i>					
Puan	Grup	N	$\bar{x}$	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	Fark
Kıdem Empati	1-10 yıl	33	69,18	10,97	<b>G.Arası</b>	164,71	2	82,355		
	10-20 yıl	42	70,00	9,31	<b>G.İçi</b>	12455,56	115	108,31	,760	
	20 yıl üstü	43	67,27	10,95	<b>Toplam</b>	12620,271	117			
	Toplam	118	68,77	10,38						

Öğretmenlerin mesleki kıdem değişkenine göre empatik eğilim düzeyleri incelendiğinde sonuçların birbirine çok yakın olduğu ancak empatik eğilim düzeyi en yüksek olan grubun 10- 20 yıl arası mesleki kıdeme sahip öğretmenler olduğu tespit edilmiştir ( $\bar{x}(1-0) = 69,18$ ;  $\bar{x}(10-20) = 70,00$ ;  $\bar{x}(20 \text{ ve üzeri}) = 67,27$ ). Kıdem değişkenine göre öğretmenlerin empatik eğilim düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını tespit etmek amacıyla tek yönlü varyans analizi yapılmış ve gruplardar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmüştür ( $F(2-115) = ,760, p > 0.05$ ).

**Tablo 5.** Öğretmenlerin Empatik Eğilim Düzeylerinin Öğretim Kademesi Değişkenine Göre Karşılaştırılması

<i>f</i> , $\bar{x}$ ve <i>ss</i> Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	Fark
Öğretim kademesi Empati	İlkokul	49	71,20	9,64	<b>G.Arası</b>	761,908	2	380,95		
	Ortaokul	19	70,26	8,76	<b>G.İçi</b>	11858,36	115	103,11	3,69	1>3
	Lise	50	65,84	11,07	<b>Toplam</b>	12620,27	117			
	Toplam	118	68,77	10,38						

Öğretmenlerin görev yaptığı öğretim kademesi değişkenine göre empatik eğilim düzeyleri incelendiğinde, ilkökul kademesinde görev yapan öğretmenlerin empatik eğilim düzeylerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir ( $\bar{x}$  (ilkokul) = 71,20;  $\bar{x}$  (ortaokul) = 70,26;  $\bar{x}$  (lise) = 65,84). Öğretmenlerin öğretim kademesi değişkenine göre empatik eğilim düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını tespit etmek amacı ile tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Yapılan analizlerde öğretmenlerin empatik eğilimlerinin öğretim kademesine göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği görülmüştür. ( $F(2-115) = 3,694$ ,  $p < 0.05$ ). Bu anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu tespit edebilmek amacı ile Tukey testi yapılmıştır. Yapılan Tukey testi sonuçlarına göre anlamlı farklılık, “ilkokul” kademesi ile “lise” kademesinde arasında olup “ilkokul” grubu lehinedir.

### Tartışma ve Sonuç

Elde edilen sonuçlara göre öğretmenlerin empatik eğilimlerinin orta düzeyde olduğu görülmektedir. Şenkaya (2018), Babur (2021) yaptıkları çalışmada öğretmenlerin empatik eğilimlerinin yüksek düzeyde olduğu sonucuna ulaşmıştır. Pala (2008), Uygur (2021) ise yaptığı çalışmada öğretmenlerin empatik eğilimlerinin orta düzeyde olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Araştırmaya katılan erkek katılımcıların empatik eğilimlerinin kadın katılımcılardan daha düşük olduğu görülmüştür. Ancak gruplar arasındaki farklılığın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı bulunmuştur. Batson, Early ve Salvarani (1994), Rehber (2007), Akbulut ve Sağlam (2010), Ekinci ve Aybek (2010), Balcı (2012), Babur (2021) ve Uygur (2021), tarafından yapılan çalışmalarda erkek öğretmenlerin empatik eğilimlerinin kadın öğretmenlerden anlamlı düzeyde daha düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çelik ve Çağdaş (2010), Tatar (2013), Şenkaya (2018), Kurt (2019), yaptıkları çalışmalarda öğretmenlerin empatik eğilimleri arasında cinsiyete göre anlamlı bir fark olmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Bu sonuçlardan hareketle kadın öğretmenlerin kendilerini karşıdakilerinin yerine koyarak onları anlayabilme eğilimlerinin erkek öğretmenlerden daha yüksek olduğu söylenebilir.



Araştırma sonuçlarına göre öğretmenlerin mesleki kıdemleri ile empatik eğilimleri arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Ancak 10-20 yıl arası kıdeme sahip öğretmenlerin empatik eğilimlerinin en yüksek, 20 yıl ve üzeri kıdeme sahip öğretmenlerin ise en düşük olduğu tespit edilmiştir. Saygılı, Kırıktaş ve Gülsoy (2015), Barut (2004) ve Akbulut (2010) yaptığı çalışmalarda benzer sonuçlar elde etmiş ve öğretmenlerin kıdemleri ile empatik eğilimleri arasında anlamlı fark olmadığı sonucuna ulaşmışlardır.

Öğretmenlerin öğretim kademesi değişkeni açısından empatik eğilimleri incelendiğinde, ilkokulda görevli öğretmenlerin empatik eğilim düzeylerinin ortaokul ve liselerde görev yapanlara oranla daha yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir. Ulaşılan bu sonucun istatistiki açıdan anlamlı olduğu; söz konusu anlamlılığın ilkokul ile lise kademesi arasında olduğu tespit edilmiştir. Babur (2021) yaptığı çalışmada ilkokul ile lise kademelerinde görev yapan öğretmenlerin empatik eğilimleri arasında anlamlı bir fark olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Uygur (2021) yaptığı çalışmada öğretmenlerin empatik eğilimlerinin görev yaptıkları öğretim kademesine göre değişmediği sonucuna ulaşmıştır.

İnsanlar arasındaki etkileşimi etkili ve sağlıklı hale getiren empati toplumsal yaşam içerisinde önemli bir kavram olmakla birlikte eğitim süreci içerisindeki öğretmen öğrenci ilişkilerinde çok daha önemli bir ihtiyaç olarak karşımıza çıkmaktadır. Dolayısıyla öğretmenlerin empatik becerilerini ölçmek ya da bu becerileri geliştirmeye ilişkin çalışmalar yapmak öğretmen öğrenci ilişkisinin niteliğini artırmaya yardımcı olacaktır. Bu çalışmanın sonuçları empatik eğilimi ölçmek için kullanılan ölçeğe verilen cevaplarla sınırlıdır. Ayrıca sonuçlar ölçeğe katılım gösteren 128 öğretmenin cevaplarıyla sınırlıdır. Daha geniş ve daha farklı örneklem gruplarıyla yapılacak çalışmalar bu alandaki bilimsel sonuçları daha güçlü bir hale getirebilecektir.

### **Araştırma Etik Kurul İzin Bilgileri**

Etik değerlendirmeyi yapan kurul adı: Fırat Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu

Etik kurul kararının tarihi: 2023/02

Etik kurul belgesinin sayı numarası: 13931

### **Çıkar Çatışması Beyanı**

Bu çalışmanın veri toplanması, sonuçların yorumlanması ve makalenin yorumlanması aşamasında herhangi bir çıkar çatışması yaşanmadığını yazarlar taahhüt etmiştir.

### Kaynakça

- Akbulut, E. (2010). *Sınıf Öğretmenlerinin Empatik Eğilim Düzeyleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Akbulut, E. ve Sağlam, H. İ. (2010). Sınıf Öğretmenlerinin Empatik Eğilim Düzeylerinin İncelenmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 7(2), 1068-1080.
- Aydın, A. R. (2009). Öğretmen-öğrenci ilişkilerinde empati ve öğretmenlerin rol modelliği üzerine. *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, 9(1), 75-83.
- Babur, S. (2021). *Öğretmenlerin çok kültürlü eğitime yönelik tutumları ile empatik eğilimleri arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Balcı, E. (2012). *Sınıf öğretmenlerinin empatik eğilim düzeyleri (Beşiktaş İlçesi Örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Barut, Y. (2004). *Ortaöğretim kurumlarında çalışan öğretmenlerin empatik eğilim düzeyleri ile çatışma eğilimi düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi*. 13. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi, 6-9 Temmuz, Malatya.
- Batson, C. D. Early, S. Salvarani G. (1997). Perspective Taking: Imagining How Another Feels Versus Imagining How You Would Feel, *Personality and Social Psychology Bulletin*, 23, 751-759.
- Canbulat, T., Küçükkaragöz, H., Erdoğan, F., ve Yeşiloğlu, A. (2015). Sınıf öğretmeni adaylarında empatik eğilim düzeyi ve geleceğe dönük beklenti. *Bartın University Journal of Faculty of Education*, 4(2), 651-665.
- Çelik, E. ve Çağdaş, A. (2010). *Okul öncesi eğitim öğretmenlerinin empatik eğilimlerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi*. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 23 (1), 23-38.
- Dökmen, Ü. (1990). Yeni bir empati modeli ve empatik becerinin iki farklı yaklaşımla ölçülmesi. *Psikoloji Dergisi*, 7(24), 42-50.
- Ekinci, Ö. ve Aybek B. (2010). Öğretmen Adaylarının Empatik ve Eleştirel Düşünme Eğilimlerinin İncelenmesi. *Elementary Education Online*, 9(2), 816-827.
- Ersoy, E., ve Köşger, F. (2016). Empati: Tanımı ve Önemi. *Osmangazi Tıp Dergisi*, 38(2), 9-17. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/otd/issue/26939/218055>.
- Genç, S. Z., ve Kalafat, T. (2008). Öğretmen adaylarının demokratik tutumları ile empatik becerilerinin değerlendirilmesi üzerine bir araştırma. *Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(19), 211-222.
- Jordan, J. V., & Schwartz, H. L. (2018). Radical empathy in teaching. *New directions for teaching and learning*, 2018(153), 25-35.
- Karasar, N. (2007). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Karasar N. (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara Nobel Yayın Dağıtım
- Koçak, C., ve Önen, A. S. (2013). Öğretmen adayları için empatik yönelimler ölçeği: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 13(2), 947-964.
- Korkmaz, J. (2008). *Alan dışından sınıf öğretmeni olarak atanan öğretmenlerin durumu ve sınıf öğretmenliği mezunlarıyla karşılaştırılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.

- Kurt, S. G. (2019). *Sınıf öğretmeni adaylarının iletişim becerileri ile empatik eğilim düzeyleri arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- Okvuran, A. (1994). Çağdaş insanı yaratmada yaratıcı drama eğitiminin önemi ve empatik beceri ve empatik eğilim düzeylerine etkisi. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)*, 27(1), 135-194.
- Onay, İ., Egüz, Ş., ve Ünal, A. (2015). Öğretmen adaylarının empatik eğilimlerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Journal of International Social Research*, 8(40).
- Özden, Y.(1999). Eğitimde Yeni Değerler. Ankara: PEGEM yayınları
- Pala, A. (2008). Öğretmen adaylarının empati kurma düzeyleri üzerine bir araştırma. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(23), 13-23.
- Peck, N. F., Maude, S. P., & Brotherson, M. J. (2015). Understanding preschool teachers' perspectives on empathy: A qualitative inquiry. *Early Childhood Education Journal*, 43(3), 169-179.
- Punch, K. F. (2005). Introduction to Social Research–Quantitative & Qualitative Approaches. London: Sage.
- Rehber, E. (2007). *İlkoğretim ikinci kademe öğrencilerinin empatik eğilim düzeylerine göre çatışma çözme davranışlarının incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Saygılı, G., Kırıktaş, H., ve Gülsoy, H. T. (2015). Bazı değişkenlere göre öğretmenlerin empatik eğilim düzeyleri. *Bartın University Journal of Faculty of Education*, 4(1), 73-82.
- Siyez, D. M., & Kaya, A. (2011). Empathic Tendency in the Peer Bullying Groups. *Inonu University Journal of the Faculty of Education (INUJFE)*, 12(2).
- Stojiljković, S., Djigić, G., & Zlatković, B. (2012). Empathy and teachers' roles. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 69, 960-966.
- Şenkaya, B. (2018). *Okul öncesi eğitim kurumlarındaki yöneticilerin empatik eğilimleri (İzmir İli Örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.
- Tatar, T. (2013). *Ortaokul öğretmenlerinin empatik eğilim düzeyinin belirlenmesi (Başakşehir İlçesi Örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü,
- Uğurlu, C. T. (2013). Öğretmenlerin iletişim becerisi ve empatik eğilim davranışlarının çocuk sevme düzeyleri üzerine etkisi. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 3(2), 51-61.
- Uygar, M. (2021). *Yöneticilerin ve öğretmenlerin empatik eğilimleri ile problem çözme becerilerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Yılmaz, İ., ve Akyel, Y. (2008). Beden eğitimi öğretmen adaylarının empatik eğilim düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(3), 27-33.
- Yalçın, M. (2011). *Özel eğitim kurumlarında çalışan eğitimcilerin tükenmişlik düzeylerinin empatik eğilim ve bazı değişkenler ile olan ilişkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.

## **Extended Abstract**

### **Introduction**

Empathy is one of the elements that we cannot give up in the relationship and interactions we establish with other people in daily life. Ersoy and Köşger (2016) defined empathy as an individual putting himself in the place of the other person, looking at events from his/her point of view, understanding and feeling his ideas and feelings correctly, and conveying this situation to him. Empathy is generally stated as a very important feature of teachers that provides adequate communication between the participants of the education process (Stojiljkovic, Djigic, & Zlatkovic, 2012). In this respect, the teaching profession can be seen as a professional group in which empathic feeling is more important when compared to other occupational groups. The fact that empathic attitudes and behaviors are of great importance in the field of education, as in all areas of social life, necessitated the determination of teachers' empathic attitudes and the factors affecting these attitudes. Because it is very important to determine the empathic attitude levels of teachers, to determine which variables differ, and to eliminate the factors that affect their empathic attitudes negatively in order to increase student-teacher interaction. Therefore, this study aims to examine the empathic attitudes of teachers working in primary, secondary, and high schools according to some demographic variables.

### **Method**

This research is a descriptive study in the type of survey conducted with the aim of measuring the empathic tendencies of primary, secondary, and high school teachers with the empathic tendency scale. Descriptive studies can be defined as explaining what a phenomenon or event is and trying to determine it (Punch, 2005). The universe of this research consists of teachers working in schools in the Battalgazi and Yeşilyurt districts of Malatya in the 2020-2021 academic year. The sample of this study was selected by simple random sampling method from probability-based sampling. 118 teachers working in public-private schools in Malatya province Battalgazi and Yeşilyurt districts constitute the sample of the research. "Empathic Tendency Scale" developed by Dökmen (1990) was used in the research.

### **Findings**

As a result of the independent sample t-test, which was conducted to determine whether there was a difference between the empathic tendency levels of the teachers according to their genders, it was seen that the empathic disposition skill levels of male teachers were lower than that of female teachers, but this difference between the groups was not at a significant level ( $p>0.05$ ). One-way analysis of variance was

performed to determine whether there was a significant difference between the groups and it was observed that there was no statistically significant difference between the groups ( $F(2-115) = .760, p > 0.05$ ). A one-way analysis of variance was conducted to determine whether there was a significant difference between the empathic tendency levels of the teachers according to the variable of teaching level. In the analyzes made, it was seen that the empathic tendencies of the teachers differed significantly according to the teaching level. ( $F(2-115) = 3.694, p < 0.05$ ). Tukey test was performed to determine between which groups this significant difference was. According to the Tukey test results, the significant difference is between the "primary school" level and "high school" level, in favor of the "primary school" group.

### **Conclusion, Discussion**

According to the results obtained, it is seen that the empathic tendencies of the teachers are at a moderate level. Şenkaya (2018) and Babur (2021) concluded in their study that teachers have a high level of empathic tendencies. It was observed that the empathic tendencies of male participants participating in the study were lower than female participants. However, it was found that the difference between the groups was not statistically significant. In studies conducted by Batson, Early and Salvarani (1994), Akbulut and Sağlam (2010), Uygur (2021), Ekinçi and Aybek (2010), Prens (2007), Balcı (2012), Babur (2021), male teachers' empathic tendencies are higher than female teachers. When the empathic tendencies of the teachers were examined in terms of the teaching level variable, it was determined that the empathic tendency levels of the teachers working in primary schools were higher than those working in secondary and high schools. This result is statistically significant; It has been determined that the said significance is between primary school and high school level. Babur (2021) concluded in his study that there is no significant difference between the empathic tendencies of teachers working at primary and high school levels. Although empathy, which makes the interaction between people effective and healthy, is an important concept in social life, it appears as a much more important need in teacher-student relations in the education process. Therefore, measuring teachers' empathic skills or conducting studies to develop these skills will help increase the quality of the teacher-student relationship. The results of this study are limited to the responses to the scale used to measure empathic disposition. In addition, the results are limited to the answers of 128 teachers who participated in the scale. Studies with larger and more diverse sample groups will strengthen the scientific results in this area.